

Werkblad Beschermjassen 4: Reflector Bakens Welzijn Nieuwe Stijl en Beschermjassen

bij paragraaf 7.7

Met deze reflector kun je reflecteren op je eigen visie en aanpak rondom het vernieuwend werken met Beschermjassen, in relatie tot een eigen casus of een praktijkverhaal. We brengen daarbij de competenties voor het transcultureel werken met beschermjassen in verband met de acht Bakens Welzijn Nieuwe Stijl.

De huidige pijlers van de participatiesamenleving en de rol van het sociaal werk zijn zelfredzaamheid, participatie, zorg voor elkaar en sociale cohesie. In 2011 heeft de overheid acht bakens gepresenteerd die in combinatie met elkaar inhoud en richting moeten geven aan een meer gemeenschappelijke, professionele en efficiënte organisatie van maatschappelijke ondersteuning: Welzijn Nieuwe Stijl (WNS). Van sociaal werkers, waaronder jeugdprofessionals, wordt met name verwacht dat ze de eigen kracht van de cliënt en zijn netwerken mobiliseren. Dit uitgangspunt van WNS sluit nauw aan bij de uitgangspunten van Beschermjassen en vice versa. Welzijn Nieuwe Stijl én Beschermjassen gaan over het geven van ruimte aan ondersteuningbehoevende burgers voor het nemen van eigen beslissingen en het komen tot een zelfgekozen aanpak. Empowerment betekent in dit verband dat burgers in kwetsbare situaties gestimuleerd worden in het eigen kunnen en waar nodig steun krijgen uit de directe omgeving van bijvoorbeeld familie/mantelzorgers, burens, vrienden, vrijwilligers of professionals.

In tabel 1 wordt duidelijk wat de overeenkomsten zijn, maar ook welke toegevoegde waarde Beschermjassen biedt aan de blinde vlekken van de meestal nog erg individuele, formele en aanbodgerichte westerse manier van hulpverleners. Tabel 2 (Reflector) en 3 (Actiebox) zijn goed te gebruiken voor het analyseren van transculturele en systeemgerichte casuïstiek op sterke punten en verbeterpunten.

Instructie

- 1 Je vergelijkt de bakens WNS met de bakens Beschermjassen in tabel 1. Je kunt ook paragraaf 7.7 in *Met nieuwe ogen* ter verdieping nog eens bestuderen.
- 2 Je gaat voor jezelf na welke van deze bakens van toepassing zijn op je eigen (stage-) praktijk (casussen).
- 3 Je reflecteert op hoe jij daar te werk bent gegaan of zou willen gaan.
- 4 Vervolgens toets je in tabel 2 of je transformatiecompetenties hebt toegepast die betrekking hebben op het betreffende baken, of dat je andere competenties hebt ingezet.
- 5 Als je in een groep werkt, ga je in tweetallen in gesprek (dialog) over je bevindingen.
- 6 In de actiebox (tabel 3) formuleer je tot slot per baken acties ter ontwikkeling van de betreffende competenties.
- 7 Op deze manier verdiep je je in de Bakens Welzijn Nieuwe Stijl, de uitvoeringsprincipes van de Wmo en de vertaling ervan naar Beschermjassen als bakens voor transcultureel werken. Je denkt bovendien na over nieuwe, innovatieve aanpakken binnen de uitgangspunten van Welzijn Nieuwe Stijl én Beschermjassen.

Tabel 1
Vergelijking Bakens WNS en Bakens transcultureel werken met Beschermjassen

	Acht bakens WNS De sociale professional nieuwe stijl ...	Acht bakens transcultureel werken met Beschermjassen De transculturele, systeemgerichte professional ...
1	<p>is gericht op de vraag achter de vraag</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stelt de vraag van de burger centraal ▪ vraagt door ▪ analyseert in dialoog 	<p>is gericht op de vraag binnen de context van het systeem</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stelt de vraag van de burger centraal binnen de contexten van het familiesysteem en het levensverhaal met faseovergangen ▪ gaat in dialoog en analyseert met de hele familie
2	<p>baseert zich op de eigen kracht van de burger</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gaat uit van eigen potenties ▪ laat de regie bij de burgers ▪ ondersteunt bij sociale netwerkontwikkeling 	<p>mobiliseert de eigen kracht van families</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gaat uit van de kracht van families ▪ creëert een transitionele ruimte om naast nieuwe sociale netwerken krachtbronnen in de eigen familie en te (her)ontdekken en gebruiken
3	<p>gaat eropaf</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gaat actief op zoek naar mensen die passende zorg mijden of niet weten te vinden ▪ is proactief, betrokken, toegankelijk en handelingsgericht 	<p>betreft actief informele gezagsdragers en steunfiguren binnen de familie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ maakt actief contact met informele steunfiguren binnen de familie ▪ maakt bestaande hulpverleningsmethoden toegankelijker door kritische reflectie op en aanpassing van individualistische benaderingen
4	<p>hanteert formele en informele hulp in optimale verhouding</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stimuleert het zelforganiserend vermogen van burgers ▪ maakt waar mogelijk gebruik van sociale netwerken, vrijwilligersinitiatieven en wijkverbanden 	<p>hanteert formele, informele en familiehelp in optimale verhouding</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ voegt bij informele krachtbronnen het familieperspectief toe ▪ stimuleert en ondersteunt de samenredzaamheid van families
5	<p>hanteert een doordachte balans tussen collectieve en individuele aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ maakt behoeften zichtbaar en collectief ▪ werkt waar mogelijk effectiever via collectieve oplossingen van gezamenlijke problemen 	<p>hanteert een doordachte balans tussen familiegerichte en individuele oplossingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ laat collectieve oplossingen aansluiten bij de cultuur van (collectieve) familiesystemen ▪ gebruikt collectieve activiteiten waarbij inbedding in groep en cultuur kan dienen als krachtbron
6	<p>werkt integraal</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ werkt aan een samenhangende aanpak ▪ werkt lokaal samen en stemt af ▪ kijkt over grenzen van eigen organisatie heen 	<p>hanteert een transculturele, integrale benadering</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bewaakt de familiecontinuïteit bij de integrale benadering van problemen in de familie ▪ zorgt in verband met continuïteitsbehoeften dat de hulpvrager zoveel mogelijk met dezelfde persoon te maken krijgt

7	<p>werkt niet vrijblijvend, maar resultaatgericht</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ maakt gebruik van effectieve methoden ▪ maakt realistische en haalbare plannen ▪ geeft inzicht in resultaten 	<p>maakt duidelijke afspraken over wie wat doet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stelt de relatie tussen hulpverlener en cliënt en diens familie centraal als doorslaggevende factor voor resultaat ▪ maakt duidelijk wat de cliënt en de familie van de professional kunnen verwachten ▪ maakt duidelijk wat de cliënt en de familie zelf moeten en kunnen bijdragen
8	<p>krijgt en neemt professionele ruimte</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ krijgt en neemt ruimte om zelfstandig te handelen en vrij te beslissen ▪ legt achteraf verantwoording af 	<p>neemt professionele ruimte voor niet-westerse werkwijzen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ neemt de ruimte om cliënten op een onorthodoxe manier in te bedden in de eigen groep en cultuur door bijvoorbeeld gebruik te maken religieuze rituelen en spirituele geneeswijzen, waar de cliënt vertrouwd mee is ▪ heeft oog voor het managen van diversiteit op organisatieniveau en het 'beschermjassen' van medewerkers

Tabel 2
 Reflector Transformatiecompetenties Beschermjassen (naar reflector Bakens WNS, Dries & Van Biene, 2015)

	Bakens Beschermjassen	Welke bakens herken je in de (eigen) ondersteuningssituaties?	Transformatiecompetenties voor de werkpraktijk
1	<p>Ik ben gericht op de systeemvraag achter de individuele vraag.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik stel naast de individuele vraag de vraag van het (familie)systeem centraal. ▪ Ik stel systemische en contextuele vragen. ▪ Ik analyseer in dialoog met de cliënt en zijn familieleden.
2	<p>Ik mobiliseer de eigen kracht van families.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik ga naast individuele potenties ook uit van krachtbronnen in het familiesysteem. ▪ Ik laat familieleden meedenken en bij sociale netwerkontwikkeling betrek ik meerdere generaties in het familienetwerk.
3	<p>Ik betrek actief informele gezagsdragers en steunfiguren binnen de familie.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik maak actief contact met informele steunfiguren in de familie. ▪ Ik reflecteer kritisch op individualistische benaderingen en pas ze waar nodig aan.

4	Ik hanteer formele, informele en familiehulp in optimale verhouding.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik voeg bij informele krachtbronnen het familieperspectief toe. ▪ Ik stimuleer en ondersteun de samenredzaamheid van families.
5	Ik hanteer een doordachte balans tussen individuele en collectieve oplossingen.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik laat individuele en collectieve oplossingen aansluiten bij de cultuur van de betreffende (familie)systemen. ▪ Ik gebruik collectieve activiteiten waarbij inbedding in groep en cultuur kan dienen als krachtbron.
6	Ik hanteer een transculturele, integrale benadering.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik bewaak de familiecontinuïteit bij de integrale benadering van problemen in de familie. ▪ Ik zorg dat de hulpvrager zoveel mogelijk met dezelfde persoon te maken krijgt (continuïteitsbehoeften).
7	Ik maak duidelijk afspraken over wie wat doet.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik ontwikkel een goede werkrelatie door het creëren van een veilige transitionele ruimte. ▪ Ik maak duidelijk wat de cliënt en de familie van mij als persoon en professional kunnen verwachten. ▪ Ik maakt duidelijk wat de cliënt en de familie zelf moeten en kunnen bijdragen.
8	Ik neem ruimte voor niet-westerse, meervoudige werkwijzen.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ik neem ruimte om cliënten in te bedden in de eigen groep en cultuur. ▪ Ik lever een actieve bijdrage aan het managen van diversiteit.

Tabel 3

Actiebox Transformatiecompetenties Beschermjassen (naar reflector Bakens WNS, Dries & Van Biene, 2015)

1 = in zeer geringe mate; 2 = in geringe mate; 3 = in voldoende mate; 4 = in hoge mate; 5 = in zeer hoge mate

Competentie per baken	1	2	3	4	5	Acties competentieontwikkeling
1 Gerichtheid op de systeemvraag achter de individuele vraag Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
2 De eigen kracht van families mobiliseren Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
3 Actief contact met Informele gezagsdragers en steunfiguren Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
4 Onderlinge verhouding tussen formele en informele (familie) hulp Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
5 Doordachte balans tussen individuele en collectieve oplossingen Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
6 Transculturele integrale benadering Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
7 Duidelijke afspraken over wie wat doet Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	
8 Ruimte voor niet-westerse werkwijzen Huidige status Gewenste status ontwikkeling	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	

Bronnen

Dries, M. & Biene, M. van (2015). *Maatschappelijke ondersteuning en actie-leren in sociale wijkteams. Werkboek voor professionals en vrijwilligers in wonen, zorg en welzijn*. Nijmegen: Lectoraat Lokale Dienstverlening vanuit klantperspectief. HAN SOCIAAL.

Tjin A Djie, K. & I. Zwaan (2016). *Beschermjassen. Transculturele hulp aan families* Assen: Van Gorcum.